

مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی

سیمای استان هادر بهبود محیط کسب و کار

موانع در فرایندهای اداری
واخذ مجوزهای کسب و کار
در دستگاه های اجرایی

معاونت بهبود فضای کسب و کار

دی ۱۴۰۳

مقدمه

عوامل متعدد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، حقوقی، زیست‌محیطی و فناوری وجود دارند که بر محیط کلان کسب و کار بنگاه‌ها و فعالان اقتصادی کشور اثرگذاری دارند. از این بین، اثرگذاری برخی عوامل بیشتر در سطح ملی و برخی نیز بیشتر در سطح استانی است و مجموعه‌ای نیز در دو سطح ملی و استانی قابل پایش و تحلیل هستند. بر اساس ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب سال ۱۳۹۰ مجلس شورای اسلامی، اتاق‌های بازرگانی و تعاون کشور موظف شدند تا به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. در همین راستا، گزارش پایش ملی محیط کسب و کار از سال ۱۳۹۵ با ارزیابی ۷۰ مؤلفه پیمایشی و آماری در هر فصل توسط اتاق‌ها منتشر می‌شود که حاوی نکات ارزشمندی در زمینه محیط کسب و کار به‌ویژه در سطح استانی است که تاکنون مورد توجه جدی تحلیل‌گران قرار نگرفته است. اداره کل بهبود فضای کسب و کار مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی بنا دارد تا در قالب سلسله گزارش‌هایی در زمینه بررسی تحلیلی مؤلفه‌های پیمایشی و آماری محیط کسب و کار در استان‌ها طی ۷ سال گذشته اقدام و ضمن تهیه گزارش‌های مقایسه‌ای بین استان‌ها، با بررسی میزان اثرگذاری ملی و استانی مؤلفه موردنظر در بهبود وضعیت محیط کسب و کار استان (شاخص استان)، توصیه‌های سیاستی و مدیریتی در این خصوص ارائه نماید. در ششمین گزارش از این دست، به مؤلفه "موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی" که جزء موانع اصلی کسب و کارها در سال‌های اخیر بوده است، پرداخته شده است.

۱- درآمدی بر موضوع موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای

کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

یکی از مؤلفه‌های مهم در شروع و ادامه یک کسب و کار موضوع مواجهه فعالان اقتصادی با فرایندهای اداری و مراحمی است که برای اخذ مجوزهای شروع و گسترش کسب و کار خود با آن روبرو می‌شوند. اهمیت این موضوع به حدی است که تسهیل در صدور مجوزهای کسب و کار به عنوان یکی از ده محور اصلی در ارزیابی محیط کسب و کار کشورها توسط سازمان‌های معتبر بین‌المللی از جمله بانک جهانی در نظر گرفته شده است. به هر میزان فرایندهای اداری و صدور مجوزهای کسب و کار، ساده‌تر، کوتاه‌تر، ارزان‌تر، شفاف‌تر و مستندتر باشند به همان میزان رضایت فعالان اقتصادی بیشتر و انگیزه ایشان برای سرمایه‌گذاری، کارآفرینی و افزایش تولید خدمات و محصولات نیز بیشتر خواهد شد. با این حال بررسی وضعیت محیط کسب و کار کشور در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که عواملی همچون روال‌های پیچیده و طولانی، غیرشفاف بودن قوانین و مقررات، تعدد و تنوع نهادهای متولی، کمبود نیروی انسانی و منابع، سلیقه‌ای عمل کردن نهادها، فقدان سیستم‌های الکترونیکی و دیجیتال، پیش‌نیازهای غیرضروری، نگرانی‌های مربوط به فساد و عدم حمایت‌های لازم از سوی دولت برای کارآفرینان و کسب و کارهای نوپا، ممکن است آن‌ها را از ادامه مسیر بازدارد. حل این موانع نیاز به بازنگری در فرایندهای اداری و افزایش بهره‌وری، شفافیت قوانین و بهبود زیرساخت‌ها دارد. در ادامه سعی شده تا دلایل ایجاد موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی از منظر ملی و استانی مورد بررسی قرار گیرد.

الف- منظر ملی

به نظر می‌رسد که علل بروز این عامل تا حدود ۶۰ درصد (بر اساس نظر خبرگان) متأثر از وجود مشکلات کلان کشور در سطح ملی باشد. کارشناسان عمدتاً دلایل ساختاری و مدیریتی به شرح زیر را به عنوان علل موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی در سطح ملی معرفی می‌کنند:

❏ **سیستم‌های ناکارآمد و عدم توجه به نوآوری و تغییرات فناوری:** سیستم‌های اداری به دلیل قدیمی بودن و ناتوانی در پاسخگویی به نیازهای روز، اغلب کارآمد نیستند و باعث بروز تأخیر و سردرگمی می‌شوند. ناتوانی در تطابق با تغییرات سریع فناوری و عدم توجه به نوآوری در فرایندها می‌تواند موجب افزایش نارضایتی کسب و کارها شود.

❶ **بی‌برنامه‌گی و عدم انسجام در سیاست‌گذاری:** نبود یک برنامه جامع و هماهنگ برای تسهیل کسب و کارها و عدم هماهنگی بین نهادهای مختلف می‌تواند فرایندها را پیچیده‌تر کند.

❷ **فقدان فرهنگ سازمانی مناسب:** فرهنگ‌های سازمانی در بسیاری از نهادها ممکن است به روز نباشند و بر اساس مقابله با تغییرات و نوآوری‌ها شکل نگرفته باشند. ❸ **تنوع قوانین و مقررات:** وجود قوانینی که در زمان‌های مختلف وضع شده‌اند و تغییرات مکرر آنها، می‌تواند به عدم هماهنگی و بلاتکلیفی در اجرای آنها منجر شود. ❹ **رشد بوروکراسی:** گسترش بوروکراسی به افزایش تعداد مراحل و مستندات مورد نیاز برای اخذ مجوزها منجر شده است.

❺ **سیاست‌ها و رویکردهای کوتاه‌مدت:** انجام تغییرات و سیاست‌گذاری‌هایی که به جای نگاه بلندمدت، بر روی حل مسایل آتی تمرکز دارند، می‌تواند به ایجاد موانع پایدار کمک کند.

❻ **نداشتن زیرساخت‌های لازم:** کمبود زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و اطلاعات مدیریتی که می‌تواند روندها را تسهیل کند، یک مانع اساسی است. ❼ **مسائل فرهنگی و اجتماعی:** برخی از مسائل فرهنگی و اجتماعی ممکن است مانع از پذیرش قوانین و فرآیندهای جدید شوند.

❽ **رقابت‌های سیاسی و اقتصادی:** منافع شخصی و سیاسی در تصمیم‌گیری‌ها می‌تواند باعث کندی و پیچیدگی در فرایندها شود.

❾ **عدم شفافیت در فرآیندها:** فقدان شفافیت در روند بررسی و صدور مجوزها می‌تواند به ایجاد بی‌اعتمادی و سردرگمی در میان کارآفرینان و کسب و کارها منجر شود. ❿ **آموزش ناکافی کارکنان:** عدم آموزش کافی و مناسب برای نیروی انسانی شاغل در نهادهای اجرایی می‌تواند بر روی کیفیت خدمات و تسریع در فرایندها تأثیر منفی بگذارد. ⓫ **مقررات زائد و فرسوده:** وجود مقرراتی که بر اساس واقعیت‌های اقتصادی و اجتماعی روز نیستند، می‌تواند دست و پای کسب و کارها را ببندد. برخی از قوانین تاریخ مصرف گذشته به خصوص در مورد کسب و کارهای جدید ممکن است نتوانند نیازهای فعلی را پاسخگو باشند.

⓬ **تأثیر لابی‌ها و گروه‌های فشار:** نفوذ گروه‌های خاص و لابی‌ها در فرآیندهای سیاست‌گذاری می‌تواند منجر به وضع قوانین غیرمنصفانه و الزام‌آور برای کسب و کارها شود.

❏ **عدم تعامل مناسب بین بخش‌های خصوصی و دولتی:** فقدان همکاری و تعامل مؤثر بین نهادهای دولتی و بخش خصوصی می‌تواند بر روندهای اداری تأثیر منفی بگذارد.

❏ **توزیع نابرابر منابع و خدمات:** تبعیض در توزیع منابع و خدمات عمومی می‌تواند به نهادهای مختلف دسترسی نابرابری برای اخذ مجوزها منجر شود.

❏ **تبعیض در فرایندهای بررسی و تأیید:** وجود تمایلات تبعیض‌آمیز در بررسی درخواست‌ها می‌تواند به ایجاد عدم توازن و ناپایداری در شرایط کسب‌وکار منجر شود.

ب-منظر استانی

علی‌رغم موارد ذکرشده در سطح ملی، با پدیده اختلاف معنی‌دار در کمیت مؤلفه "موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی" در طرح پایش ملی محیط کسب‌وکار در سطح استان‌های کشور مواجه هستیم که نشان می‌دهد برخی عوامل استانی (با حدود ۴۰ درصد اثرگذاری بر اساس نظر خبرگان) به شرح زیر نیز می‌توانند ازجمله دلایل بروز اختلاف در امتیاز مؤلفه موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی در استان‌های کشور باشند:

❏ **عدم همسویی مقررات با نیازهای محلی:** قوانین و مقررات ملی ممکن است با نیازها و شرایط خاص هر استان همخوانی نداشته باشد و در نتیجه، موانعی برای کسب‌وکارها ایجاد کنند.

❏ **کمبود منابع مالی و انسانی:** استان‌ها ممکن است به‌طور نامتناسبی با مشکلات کمبود منابع مالی و انسانی مواجه باشند، که می‌تواند به کاهش کیفیت خدمات و تاخیر در فرآیندهای صدور مجوز منجر شود.

❏ **نابسامانی در زیرساخت‌های اداری:** ضعف زیرساخت‌های فیزیکی و اداری در برخی استان‌ها می‌تواند بر روند ارائه خدمات و تسهیل در اخذ مجوزها تأثیر منفی بگذارد.

❏ **تبعیض در توزیع امکانات:** بعضی از استان‌ها از منابع و تسهیلات کمتری نسبت به دیگر مناطق بهره‌مند می‌شوند و این موضوع به عدم توازن در رشد و توسعه کسب‌وکارها می‌انجامد.

❏ **نقص در اطلاع‌رسانی و آگاهی:** کارآفرینان محلی ممکن است به اطلاعات کافی در مورد فرآیندهای اداری و صدور مجوزها دسترسی نداشته باشند که این می‌تواند باعث سردرگمی و ضعف در برنامه‌ریزی شود.

❑ **تعامل ناکافی میان دستگاه‌های اجرایی محلی:** همکاری و هماهنگی ضعیف بین نهادهای مختلف در سطح استانی می‌تواند به افزایش بوروکراسی و کاهش سرعت انجام امور منجر شود.

❑ **تأثیرات سیاست‌های محلی:** سیاست‌های محلی و تصمیمات نادرست می‌تواند به تشدید موانع اداری منجر شود.

❑ **عدم وجود داده‌های معتبر:** فقدان داده‌های آماری و اطلاعات معتبر در مورد وضعیت اقتصادی و کسب و کارها در استان می‌تواند در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با بهبود فرایندها اختلال ایجاد نماید.

❑ **عملکرد ناهماهنگ نهادهای نظارتی:** وجود نهادهای نظارتی متعدد و ناهماهنگی در عملکرد آن‌ها می‌تواند منجر به اعمال فشارهای اضافی و افزایش زمان و تعداد فرایندهای مرتبط با کسب و کارها شود.

❑ **مشکلات امنیتی:** در برخی استان‌ها، بروز مشکلات امنیتی و اجتماعی می‌تواند منجر به افزایش حساسیت در صدور مجوزهای کسب و کار و پیچیده‌تر شدن فرایندهای اداری شود.

با توجه به این موانع، لازم است که برنامه‌ها و سیاست‌های توسعه‌ای در سطح استانی متناسب با ویژگی‌ها و نیازهای محلی طراحی و اجرا شوند تا به بهبود وضعیت کسب و کارها و تسهیل فرایندها کمک کند. هرچند که به دلیل ماهیت برخی از این عوامل ذکرشده، امکان تغییر و اصلاح آن‌ها در کوتاه‌مدت یا میان‌مدت میسر نیست ولیکن بررسی عوامل استانی مؤثر بر روند "موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی" در سطح استانی می‌تواند برای ارائه راهکارهای اصلاحی در مواجهه با این مانع مهم محیط کسب و کار الهام‌بخش باشد. در ادامه این گزارش با ارائه نتایج حاصل از استخراج داده‌های مؤلفه یادشده در ۳۱ استان کشور در ۳ دوره گذشته اجرای طرح پایش ملی محیط کسب و کار (از پاییز ۱۳۹۵ تا زمستان ۱۴۰۲) و مقایسه آن با برخی آمارهای استانی به بررسی دقیق‌تر سیمای استان‌ها در موضوع گزارش خواهیم پرداخت.

۲- سیمای استان هادر مؤلفه‌موانع در فرایندهای اداری واخذ

مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

۱-۲- نتایج طرح پایش

مطابق با ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، "اتاق‌ها موظف هستند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار، در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند." در طرح پایش ملی محیط کسب و کار، داده‌های ۲۸ مؤلفه پیمایشی از روش تکمیل پرسشنامه با همکاری فعالان اقتصادی (تعیین‌شده با روش‌های نمونه‌گیری) به دست می‌آید. مؤلفه‌های پیمایشی مورد استفاده در محاسبه شاخص محیط کسب و کار که به‌عنوان موانع کسب و کارها شناخته شده‌اند، به شرح زیر هستند:

- ❑ نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
- ❑ برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط‌زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و...
- ❑ بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
- ❑ بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
- ❑ غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
- ❑ رویه‌های سخت‌گیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
- ❑ تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
- ❑ تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
- ❑ وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
- ❑ رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
- ❑ دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
- ❑ فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
- ❑ ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی هوایی، دریایی و بندری)
- ❑ ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد مؤثر متجاوزان به حقوق دیگران
- ❑ وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
- ❑ ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار

- ❏ عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
 - ❏ فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
 - ❏ دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
 - ❏ کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
 - ❏ کمبود تقاضا در بازار
 - ❏ کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
 - ❏ کمبود نیروی کار ماهر
 - ❏ محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
 - ❏ محدودیت دسترسی به آب
 - ❏ محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
 - ❏ فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
 - ❏ موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی
- در بخش بررسی نتایج پیمایش، سعی شده تا با استفاده از داده‌های خام طرح، میانگین امتیاز هر مؤلفه (عددی بین ۱ تا ۱۰ که به بهترین وضعیت مؤلفه، امتیاز ۱ و به بدترین وضعیت مؤلفه امتیاز ۱۰ داده می‌شود) در طول دوره‌های اجرای طرح از ابتدا تاکنون برای هر استان استخراج و وضعیت استان‌ها در قالب نمودار و جداول آماری با یکدیگر مقایسه شود. مؤلفه "موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی" یکی از مؤلفه‌هایی است که از ابتدای آغاز طرح به صورت مستمر مورد پرسش قرار گرفته و در ۳۰ دوره از اجرای طرح، به عنوان یکی از موانع مهم در برابر کسب و کارها با میانگین رقم شاخص در طول دوره‌های اجرا معادل ۶٫۸۵ ارزیابی شده است.
- بررسی اجمالی این عدد نشان می‌دهد که این عامل یکی از مهم‌ترین موانع پیش روی کسب و کارهاست زیرا اختلاف قابل توجهی از میانگین شاخص کل پایش (۲۸ مؤلفه) در بخش پیمایشی آن در ادوار مختلف اجرای طرح (حدود عدد ۶) داشته است. موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر سایر مؤلفه‌های کسب و کار و در نهایت بر شاخص کل محیط کسب و کار نیز اثر منفی می‌گذارد. در این میان بررسی وضعیت استان‌ها در این مؤلفه در طول ادوار مختلف اجرای طرح نیز نشان از وجود الگوی مشخص بین استان‌ها دارد. در جدول ۱، رقم مؤلفه استانی (سطرها) عامل "موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی" در طول ۳۰ دوره اجرای طرح (ستون‌ها) به تفکیک هر استان ارائه شده است.

جدول ۱- امتیاز مؤلفه موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی در دوره اجرای طرح پایش به تفکیک استان‌ها

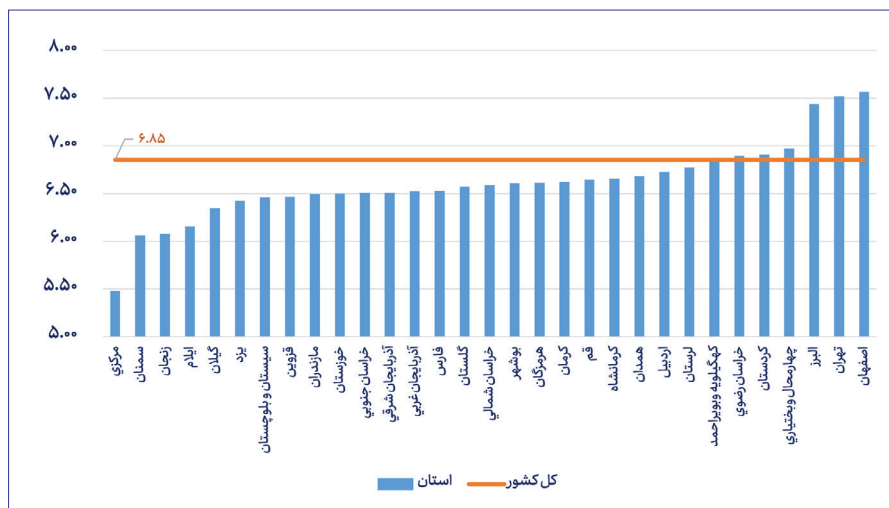
استان	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
آذربایجان شرقی	۷۰۹	۵۹۲	۶۴۶	۶۷۹	۶۴۹	۶۰۲	۶۹۸	۷۳۶	۶۶۱	۷۰۵	۷۱۲	۶۶۴	۷۱۴	۶۵۸
آذربایجان غربی	۶۲۷	۶۴۶	۷۲۵	۷۳۷	۶۹۶	۶۱۶	۷۳۵	۷۳۸	۶۸۴	۷۰۰	۵۸۲	۴۷۹	۵۴۱	۶۲۵
اردبیل	۵۲۵	۸۱۷	۶۱۵	۶۱۹	۷۲۰	۶۳۶	۶۸۱	۷۵۷	۶۸۳	۷۰۰	۶۴۷	۶۶۹	۶۴۶	۶۳۸
اصفهان	۶۰۰	۷۰۴	۶۷۱	۷۲۳	۶۶۸	۶۴۵	۷۵۳	۷۷۲	۷۶۷	۷۵۳	۷۶۳	۷۲۸	۷۲۴	۶۸۳
البرز	۶۵۲	۷۹۷	۶۰۹	۷۷۵	۶۶۳	۶۸۹	۷۴۵	۷۱۳	۷۷۲	۷۷۷	۷۵۰	۷۱۷	۷۴۷	۶۸۶
ایلام	۶۴۲	۷۶۴	۵۷۵	۸۰۶	۵۷۱	۶۸۶	۵۹۵	۷۱۲	۶۸۰	۶۳۱	۶۴۳	۷۶۲	۵۶۷	۶۴۰
بوشهر	۶۲۰	۸۴۳	۷۷۵	۶۶۳	۶۴۱	۶۵۲	۷۸۲	۷۰۲	۷۲۰	۷۱۳	۷۲۴	۶۹۲	۶۶۹	۷۰۸
تهران	۶۶۸	۷۳۲	۷۵۵	۷۵۱	۷۲۰	۶۸۴	۷۲۲	۷۹۹	۷۶۳	۷۸۷	۷۸۰	۷۷۲	۷۵۹	۸۰۲
چهارمحال و بختیاری	۶۵۶	۷۰۰	۷۱۵	۶۷۳	۶۵۳	۶۳۵	۷۰۵	۶۷۸	۶۸۹	۶۵۸	۷۳۳	۶۵۰	۶۹۶	۶۷۱
خراسان جنوبی	۷۳۳	۶۹۲	۵۸۹	۵۷۱	۶۳۲	۵۴۱	۶۴۳	۶۴۳	۶۴۳	۶۴۱	۶۸۱	۶۵۶	۶۸۹	۶۴۱
خراسان رضوی	۶۴۱	۷۶۹	۶۷۲	۶۶۹	۶۹۹	۶۱۹	۶۷۳	۶۷۸	۶۵۳	۷۲۰	۶۸۴	۶۳۴	۶۲۷	۶۳۴
خراسان شمالی	۶۰۰	۸۳۸	۶۰۰	۶۶۳	۷۴۲	۷۳۶	۸۰۵	۸۹۲	۷۵۹	۶۰۰	۶۳۸	۶۸۷	۶۶۱	۷۱۳
خوزستان	۷۰۲	۷۴۶	۷۳۷	۶۷۳	۶۴۹	۵۹۷	۷۱۶	۶۸۳	۷۱۶	۷۴۶	۷۰۴	۶۳۷	۶۷۳	۶۸۶
زنجان	۶۲۷	۶۶۵	۶۸۷	۷۵۹	۷۱۰	۷۵۸	۶۸۲	۶۸۲	۶۳۰	۶۵۰	۶۴۴	۵۷۰	۵۳۴	۵۸۶
سمنان	۶۲۹	۷۰۰	۶۶۹	۶۸۶	۶۵۰	۶۸۲	۶۶۱	۵۹۰	۷۴۷	۷۳۹	۵۸۰	۶۱۸	۶۱۲	۶۲۸
سیستان و بلوچستان	۶۸۸	۷۱۴	۶۲۳	۶۲۸	۶۶۵	۶۰۵	۷۵۸	۶۵۵	۶۸۶	۷۵۵	۷۲۶	۶۶۱	۶۸۰	۷۲۴
فارس	۶۰۷	۷۰۳	۵۹۴	۶۶۱	۶۴۳	۵۹۲	۶۹۸	۷۱۹	۶۹۵	۷۷۵	۷۴۶	۶۴۷	۶۷۵	۶۵۱
قزوین	۵۰۷	۸۸۴	۷۳۲	۷۲۷	۶۹۵	۵۷۷	۶۰۰	۵۰۷	۷۲۷	۶۹۸	۷۵۰	۶۵۴	۶۷۶	۶۴۱
قم	۴۰۴	۸۱۸	۷۰۰	۷۲۸	۶۳۵	۶۱۰	۶۹۲	۶۲۸	۷۳۲	۶۹۴	۶۸۱	۶۹۷	۶۶۰	۶۵۷
کردستان	۶۴۴	۶۹۵	۶۲۹	۷۲۲	۶۳۳	۶۵۴	۷۱۲	۷۷۶	۶۶۸	۷۴۲	۸۰۳	۶۷۷	۶۳۹	۷۰۳
کرمان	۵۳۸	۶۸۳	۵۷۸	۶۲۲	۵۹۴	۶۱۶	۶۸۹	۶۷۷	۷۰۰	۶۸۵	۶۱۰	۶۶۳	۶۰۴	۷۷۸
کهگیلویه و بویراحمد	۶۶۷	۸۹۰	۶۰۰	۷۵۳	۶۹۲	۶۱۱	۶۹۱	۸۴۲	۷۹۵	۷۳۲	۷۴۰	۶۳۶	۶۷۹	۷۸۱
کرمانشاه	۷۴۵	۷۱۲	۶۲۸	۷۵۵	۶۹۳	۷۰۹	۷۲۸	۷۵۷	۷۵۶	۷۰۹	۶۶۸	۶۳۶	۶۵۸	۶۰۲
گلستان	۶۱۴	۷۹۷	۵۳۲	۶۵۴	۶۶۸	۵۷۷	۷۴۲	۶۲۶	۶۶۷	۶۳۲	۷۵۶	۶۹۴	۶۹۳	۶۹۳
گیلان	۵۰۰	۷۳۸	۶۴۳	۶۳۹	۵۸۰	۵۶۴	۶۲۲	۶۴۵	۶۲۷	۶۵۲	۶۴۰	۵۵۷	۵۷۷	۶۳۵
لرستان	۵۲۵	۷۸۶	۶۸۳	۷۱۳	۷۱۶	۶۳۹	۶۶۳	۷۶۷	۷۶۵	۷۵۴	۷۱۰	۷۳۷	۶۶۸	۶۵۸
مازندران	۴۰۳۶	۷۲۳	۶۲۸	۶۳۴	۶۵۲	۵۳۰	۶۴۲	۷۳۱	۶۹۰	۶۹۵	۷۱۰	۶۰۶	۶۳۶	۶۸۲
مرکزی	۷۲۱	۶۳۴	۵۷۹	۶۰۰	۶۱۴	۶۰۵	۷۱۵	۷۰۲	۷۳۳	۷۰۷	۶۸۲	۶۳۶	۶۰۰	۴۹۴
هرمزگان	۴۰۳۳	۷۳۲	۶۹۳	۵۹۳	۶۹۴	۶۵۸	۶۴۶	۷۴۸	۶۷۰	۶۱۵	۷۱۱	۷۰۷	۶۹۷	۶۸۹
همدان	۶۱۴	۷۰۵	۷۰۶	۷۳۸	۶۵۵	۶۱۹	۶۸۹	۷۴۳	۷۵۸	۷۶۸	۷۵۰	۷۱۹	۶۵۲	۷۷۸
یزد	۵۴۴	۶۲۱	۶۲۰	۶۶۱	۷۱۶	۶۵۲	۶۶۹	۶۶۵	۶۸۲	۶۴۵	۶۳۵	۶۱۲	۶۰۵	۶۳۳

۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۶.۳۲	۷.۵۸	۶.۴۸	۶.۹۷	۶.۸۶	۶.۳۶	۷.۰۵	۵.۶۲	۵.۹۳	۶.۲۷	۶.۰۱	۶.۳۷	۵.۶۷	۵.۴۸	۵.۷۷	۵.۷۵
۴.۹۹	۷.۱۳	۶.۲۵	۶.۴۵	۶.۶۴	۶.۹۸	۶.۸۱	۶.۳۲	۷.۱۱	۷.۰۰	۶.۹۶	۶.۳۶	۶.۸۵	۶.۱۷	۶.۳۱	۶.۳۷
۶.۸۴	۶.۷۱	۷.۰۲	۶.۷۲	۷.۱۲	۵.۵۶	۷.۵۸	۶.۵۸	۶.۱۹	۶.۳۷	۶.۸۸	۶.۲۱	۶.۹۶	۶.۲۹	۶.۴۴	۶.۸۳
۷.۵۰	۸.۳۷	۷.۸۳	۸.۴۶	۸.۲۱	۸.۶۱	۸.۱۸	۷.۹۸	۷.۸۱	۷.۴۵	۷.۵۱	۷.۴۳	۶.۹۷	۷.۰۵	۷.۲۳	۶.۹۹
۶.۵۰	۶.۶۲	۷.۵۵	۶.۴۵	۷.۱۴	۷.۲۱	۷.۲۱	۸.۰۹	۸.۱۱	۷.۴۶	۷.۶۲	۷.۵۵	۸.۲۸	۸.۱۱	۷.۶۴	۷.۱۱
۶.۱۴	۶.۳۵	۶.۳۳	۶.۲۸	۶.۷۸	۵.۸۶	۷.۰۸	۵.۲۴	۶.۲۴	۵.۵۸	۵.۲۰	۵.۸۴	۶.۳۸	۵.۶۸	۵.۷۹	۴.۹۷
۶.۵۹	۶.۷۳	۶.۴۸	۶.۳۷	۵.۷۹	۵.۹۰	۶.۱۶	۶.۲۵	۷.۱۴	۶.۸۷	۶.۶۷	۶.۸۹	۶.۳۳	۶.۱۳	۶.۳۰	۶.۱۸
۸.۰۳	۷.۶۴	۷.۸۰	۷.۴۰	۷.۸۳	۷.۶۰	۷.۸۹	۷.۴۰	۷.۲۹	۷.۲۸	۷.۲۴	۶.۹۶	۶.۹۱	۷.۱۴	۶.۹۹	۶.۹۰
۷.۸۶	۸.۳۴	۷.۵۶	۷.۴۴	۶.۵۶	۷.۷۹	۷.۰۶	۷.۵۳	۷.۰۳	۶.۵۳	۶.۶۶	۶.۵۶	۶.۰۰	۶.۵۵	۶.۷۳	۶.۳۴
۶.۴۲	۶.۲۴	۶.۸۶	۶.۱۳	۷.۵۳	۷.۲۴	۷.۶۰	۶.۴۹	۷.۳۹	۵.۷۷	۵.۵۳	۶.۳۸	۶.۵۲	۶.۳۳	۷.۱۹	۵.۸۵
۶.۶۴	۷.۱۸	۷.۲۶	۷.۶۶	۷.۰۲	۶.۷۵	۶.۸۵	۶.۶۷	۶.۹۹	۶.۶۱	۶.۸۳	۷.۹۶	۷.۲۲	۷.۳۰	۶.۶۹	۷.۷۵
۶.۷۱	۶.۱۴	۷.۳۸	۶.۱۷	۵.۳۸	۶.۲۸	۵.۹۲	۶.۷۱	۶.۷۱	۵.۷۱	۵.۷۹	۶.۳۲	۵.۶۵	۶.۶۰	۶.۳۱	۶.۱۹
۶.۶۸	۶.۴۳	۶.۵۵	۶.۵۱	۶.۸۲	۶.۹۷	۶.۸۵	۶.۳۳	۶.۹۵	۶.۰۸	۶.۵۴	۵.۷۷	۵.۹۲	۵.۳۸	۶.۴۶	۵.۵۲
۵.۳۶	۵.۸۵	۵.۴۳	۵.۷۱	۶.۴۴	۵.۹۷	۵.۶۳	۵.۶۷	۶.۳۸	۵.۹۸	۵.۷۶	۵.۸۳	۵.۸۱	۵.۴۸	۶.۰۹	۶.۴۸
۵.۳۷	۴.۸۹	۵.۱۲	۴.۷۵	۴.۳۸	۴.۲۸	۵.۷۳	۶.۱۹	۶.۳۵	۵.۶۹	۵.۷۸	۶.۲۰	۷.۵۳	۶.۵۷	۶.۶۹	۵.۰۰
۶.۷۷	۶.۰۹	۶.۳۵	۶.۱۶	۵.۹۴	۶.۶۱	۷.۲۲	۶.۶۱	۵.۹۸	۶.۴۴	۵.۰۸	۵.۶۱	۵.۸۷	۶.۹۱	۶.۸۸	۵.۵۹
۶.۳۳	۶.۴۰	۶.۰۷	۶.۵۴	۶.۴۵	۶.۱۳	۶.۷۲	۶.۳۱	۶.۲۲	۵.۹۱	۶.۱۶	۶.۳۱	۶.۵۰	۶.۳۶	۶.۶۹	۶.۸۸
۶.۲۱	۶.۵۸	۶.۱۹	۷.۲۷	۷.۲۵	۵.۸۱	۶.۶۴	۵.۵۳	۶.۶۴	۵.۸۱	۶.۲۸	۵.۸۱	۶.۱۸	۶.۳۳	۶.۷۰	۶.۲۳
۶.۴۴	۶.۶۷	۵.۷۸	۶.۰۷	۴.۸۶	۸.۹۲	۸.۱۷	۸.۶۱	۸.۶۱	۶.۶۱	۶.۱۱	۶.۵۰	۶.۲۱	۶.۱۷	۵.۲۹	۴.۹۷
۶.۲۳	۶.۷۱	۷.۱۵	۶.۹۴	۶.۸۱	۷.۵۱	۶.۴۳	۶.۸۵	۷.۰۲	۶.۷۱	۶.۶۱	۶.۸۰	۷.۱۵	۶.۷۴	۷.۰۹	۶.۲۳
۶.۸۵	۷.۰۸	۷.۱۰	۷.۳۷	۷.۲۶	۷.۷۲	۷.۶۱	۶.۶۸	۷.۰۳	۶.۱۱	۷.۱۲	۶.۱۷	۵.۸۲	۵.۶۲	۶.۴۶	۵.۷۲
۶.۱۶	۶.۷۰	۶.۳۰	۶.۰۰	۶.۵۳	۷.۷۸	۷.۶۰	۷.۶۱	۶.۰۴	۶.۷۹	۶.۶۲	۷.۵۰	۶.۴۳	۶.۰۰	۷.۷۶	۶.۳۶
۵.۸۵	۶.۴۵	۶.۹۴	۶.۵۲	۷.۳۳	۶.۹۲	۷.۲۲	۵.۶۰	۶.۷۲	۶.۰۸	۶.۳۹	۶.۴۲	۶.۴۳	۶.۰۰	۶.۵۲	۵.۶۰
۵.۷۹	۷.۱۰	۶.۲۹	۶.۲۸	۶.۳۹	۷.۶۷	۷.۲۶	۶.۵۰	۶.۸۲	۶.۶۹	۷.۴۴	۵.۶۷	۵.۱۵	۵.۲۶	۶.۰۵	۵.۷۲
۶.۰۶	۶.۴۵	۶.۷۸	۶.۸۵	۶.۲۸	۶.۴۱	۷.۱۸	۵.۹۶	۶.۳۱	۷.۰۱	۶.۱۹	۷.۰۴	۶.۱۰	۶.۱۹	۶.۳۰	۶.۶۱
۷.۳۱	۶.۷۵	۶.۵۶	۶.۷۱	۷.۱۹	۶.۹۶	۶.۵۵	۶.۸۳	۶.۷۷	۵.۸۲	۵.۹۳	۶.۴۹	۶.۲۱	۶.۳۷	۷.۰۰	۶.۰۳
۶.۴۱	۶.۸۰	۶.۴۳	۶.۵۶	۶.۸۵	۶.۷۹	۶.۳۹	۶.۲۲	۶.۳۹	۶.۳۵	۵.۶۸	۶.۷۱	۶.۴۸	۶.۳۱	۶.۷۱	۶.۵۰
۴.۳۳	۵.۴۱	۴.۶۹	۴.۳۸	۴.۴۲	۴.۸۶	۴.۸۶	۵.۰۳	۵.۵۵	۵.۱۹	۵.۰۰	۴.۵۳	۴.۶۲	۵.۷۵	۵.۶۰	۴.۸۴
۶.۳۳	۶.۵۵	۶.۶۷	۶.۰۲	۷.۱۴	۵.۷۶	۶.۹۲	۵.۵۶	۶.۷۰	۶.۴۷	۶.۳۴	۶.۱۳	۶.۱۵	۶.۸۰	۶.۶۲	۶.۲۶
۷.۰۶	۶.۱۸	۶.۰۲	۶.۶۵	۶.۶۱	۶.۴۴	۷.۰۹	۶.۴۰	۶.۵۶	۵.۸۸	۵.۹۱	۵.۷۳	۵.۷۶	۵.۷۳	۵.۷۳	۶.۴۳
۷.۳۴	۶.۳۶	۵.۹۷	۶.۵۴	۶.۷۲	۵.۸۸	۶.۴۲	۶.۲۴	۶.۸۷	۶.۴۷	۶.۸۵	۶.۰۲	۵.۹۴	۵.۹۴	۶.۱۴	۶.۰۳

مأخذ: یافته گزارش بر اساس داده‌های طرح پایش ملی محیط کسب و کار اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

بر اساس اطلاعات این جدول و نظر فعالان اقتصادی شرکت‌کننده در این طرح، ۷ استان کشور دارای میانگین بالاتر از متوسط کشوری و ۲۴ استان نیز دارای میانگین پایین‌تر از متوسط کشور بوده‌اند. همچنین ۵ استان اصفهان، تهران، البرز، چهارمحال و بختیاری و کردستان به ترتیب دارای بیشترین عدد مؤلفه (وضعیت بدتر نسبت به سایر استان‌ها) و ۵ استان مرکزی، سمنان، زنجان، ایلام و گیلان به ترتیب دارای کمترین عدد مؤلفه (وضعیت بهتر نسبت به سایر استان‌ها) ارزیابی شده‌اند.

نمودار- میانگین نتایج پایش استان‌های کشور در مؤلفه مزبور در ۳۰ دوره اجرا در مقایسه با میانگین کشوری

مأخذ: یافته گزارش بر اساس داده‌های طرح پایش ملی محیط کسب و کار اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

۲-۲- آمارهای رسمی

در این بخش، سعی شده تا با استفاده از برخی آمارهای رسمی مرتبط با مؤلفه "موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی" به مقایسه وضعیت محیط کسب و کار در سطح استان‌های کشور پرداخته شود.

-نماگر پاسخگویی به موقع به درخواست و صدور مجوزهای کسب و کار

یکی از داده‌های آماری مرتبط با موضوع، آمار مربوط به نماگر پاسخگویی به موقع به درخواست و صدور مجوزهای کسب و کار به تفکیک استان‌های کشور است. این نماگر که از سامانه مجوزهای کسب و کار وزارت امور اقتصادی و دارایی استخراج شده بیان می‌دارد که ارزیابی فعالان اقتصادی در سطح کشور از وضعیت این نماگر طی ادوار گذشته اجرای طرح به چه میزان بوده است. لازم به ذکر است که هرچه قدر عدد شاخص به رقم ۱۰۰ نزدیکتر باشد به معنی بهبود شرایط در استان است. در جدول ۲ مقدار این نماگر براساس اطلاعات موجود در سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۲ به تفکیک استان‌های کشور قابل مشاهده است. متوسط مقدار این نماگر در دوره یادشده در کشور به میزان ۹۰٫۶ درصد بدست آمده است.

جدول ۲- میانگین نماگر پاسخگویی به موقع به درخواست و صدور مجوزهای کسب و کار در سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۲ به تفکیک استان

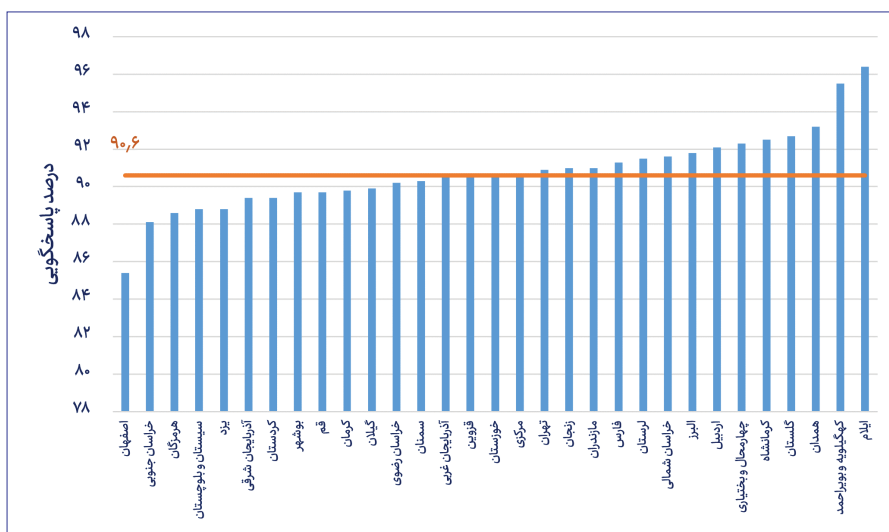
استان	شاخص پاسخگویی به موقع (درصد)
آذربایجان شرقی	۸۹٫۴
آذربایجان غربی	۹۰٫۵
اردبیل	۹۲٫۱
اصفهان	۸۵٫۴
البرز	۹۱٫۸
ایلام	۹۶٫۴
بوشهر	۸۹٫۷
تهران	۹۰٫۹
چهارمحال و بختیاری	۹۲٫۳
خراسان جنوبی	۸۸٫۱
خراسان رضوی	۹۰٫۲
خراسان شمالی	۹۱٫۶
خوزستان	۹۰٫۷
زنجان	۹۱
سمنان	۹۰٫۳

استان	شاخص پاسخگویی به موقع (درصد)
سیستان و بلوچستان	۸۸.۸
فارس	۹۱.۳
قزوین	۹۰.۶
قم	۸۹.۷
کردستان	۸۹.۴
کرمان	۸۹.۸
کرمانشاه	۹۲.۵
کهگیلویه و بویراحمد	۹۵.۵
گلستان	۹۲.۷
گیلان	۸۹.۹
لرستان	۹۱.۵
مازندران	۹۱
مرکزی	۹۰.۷
هرمزگان	۸۸.۶
همدان	۹۳.۲
یزد	۸۸.۸
میانگین کشوری	۹۰.۶

مأخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی

بر اساس اطلاعات این جدول، ۱۶ استان کشور دارای میانگین بالاتر از متوسط کشوری و ۱۵ استان نیز دارای میانگین پایین‌تر از متوسط کشور در میزان نماگر پاسخگویی به موقع به درخواست و صدور مجوزهای کسب و کار بوده‌اند. ۵ استان: ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، همدان، گلستان و کرمانشاه به ترتیب دارای بیشترین مقدار نماگر پاسخگویی به موقع به درخواست و صدور مجوزهای کسب و کار (شرایط بهتر) و ۵ استان: اصفهان، خراسان جنوبی، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و یزد نیز به ترتیب کمترین میزان نماگر پاسخگویی به موقع به درخواست و صدور مجوزهای کسب و کار (شرایط بدتر) را در بین استان‌های کشور داشته‌اند.

نمودار ۲- میانگین نماگر پاسخگویی به موقع به درخواست و صدور مجوزهای کسب و کار در سالهای ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به تفکیک استان

مأخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی

۳- نتیجه‌گیری

بررسی داده‌های موجود در زمینه موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی از دو منبع نظرسنجی پیمایشی و آمارهای رسمی، نتایج زیر را در پی دارد:

❏ مؤلفه "موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی" یکی از موانع مهم کسب و کارها در طول ۳۰ دوره اجرای طرح بوده است که با انجام برخی اقدامات از سوی دستگاه‌های اجرایی مربوط و راه‌اندازی سامانه ملی مجوزهای کسب و کار کشور، بهبود محسوسی در وضعیت آن در سطح کل کشور در یکسال اخیر مشاهده شده است.

❏ بررسی روند ۳۰ دوره اجرای طرح در استانها نشان می‌دهد که استان‌های مرکزی، خوزستان و کرمانشاه بیشترین کاهش در مانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی را تجربه نموده‌اند و استان‌های اصفهان، البرز و خراسان رضوی نیز در ریشه‌کنی این مانع موفقیت کمتری را حاصل نموده‌اند.

❏ میانگین امتیاز نماگر پاسخگویی به موقع به درخواست و صدور مجوزهای کسب و کار در سامانه صدور مجوزهای کسب و کار نشان می‌دهد که همبستگی منفی بین این عامل با نتایج طرح پایش ملی محیط کسب و کار در مؤلفه موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی وجود دارد. یعنی با افزایش نماگر پاسخگویی به موقع به درخواست و صدور مجوزهای کسب و کار، میزان نارضایتی از عامل موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار کاهش یافته است.

۴-پیشنهادهای

الف- با توجه به اینکه سهم عوامل ملی در موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی قابل توجه (۶۰ درصد) است، لذا تمرکز بر سیاست‌های کلان و ثبات بخشی به اوضاع اقتصادی کشور، امری ضروری و فوری است. بر اساس نتایج به دست آمده در این گزارش و به منظور اصلاح وضعیت این مؤلفه در سطح ملی می‌توان اقدامات تکمیلی به شرح زیر را پیشنهاد داد:

❏ **ساده‌سازی فرآیندها:** کاهش مراحل اداری و تسهیل فرآیند صدور مجوزها با هدف کاهش زمان و هزینه‌های مربوط به راه‌اندازی کسب و کار.

❏ **توسعه زیرساخت‌های دیجیتال:** ایجاد و تقویت زیرساخت‌های الکترونیکی و سامانه‌های ثبت برخط برای تسهیل ارائه خدمات و صدور مجوزها به صورت غیرحضور.

❏ **آموزش و توانمندسازی کارآفرینان:** برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی برای کارآفرینان و مشاوران برای آشنایی با مراحل قانونی و اداری لازم و چگونگی اخذ مجوزها.

❏ **تدوین قوانین حمایتی:** وضع قوانین و مقررات حمایتی برای کسب و کارهای کوچک و نوپا به منظور تشویق سرمایه‌گذاری و حمایت از فعالیت‌های جدید از طریق تسهیل در فرایندها و صدور مجوزها.

❏ **تقویت همکاری میان نهادها:** تسهیل همکاری و هماهنگی میان دستگاه‌های دولتی و نهادهای نظارتی برای بهینه‌سازی فرآیندهای صدور مجوزها.

❏ **گسترش شفافیت و پاسخگویی:** ایجاد سازوکارهای شفاف در فرآیندهای اداری و صدور مجوزها به منظور جلوگیری از فساد و تبعیض.

❏ **ایجاد پنجره واحد خدماتی:** طراحی و ایجاد پنجره واحد برای ارائه خدمات به کارآفرینان که بتوانند همه خدمات مورد نیاز را در یک مکان یا سامانه دریافت کنند.

❶ **تقویت نظام اطلاعاتی و پایش داده‌ها:** جمع‌آوری و تحلیل داده‌های اقتصادی و عملکردی کسب و کارها به منظور شناسایی نیازها و اتخاذ تصمیمات مناسب.

❷ **تشکیل کمیته‌های ویژه برای بهبود فرایندها:** تأسیس کمیته‌های مستقل با هدف بررسی و شناسایی نقاط ضعف در فرایندهای صدور مجوز و پیشنهاد راهکارهای عملی.

❸ **تقویت نظام نظارت و ارزیابی:** ایجاد سازوکارهای مؤثر برای ارزیابی عملکرد کسب و کارها و نظارت بر روند اخذ مجوزها به منظور شفاف‌سازی و پاسخ‌گویی. **ب-** با توجه به اینکه سهم عوامل استانی در ایجاد موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی نیز قابل توجه (۴۰ درصد) است، لذا تمرکز بر سیاست‌های اصلاحی در سطح استان‌ها، امری ضروری و فوری است. بر اساس نتایج به دست آمده در این گزارش و به منظور اصلاح وضعیت این مؤلفه در سطح استانی می‌توان اقدامات تکمیلی به شرح زیر را پیشنهاد داد:

❶ **ایجاد پنجره واحد استانی:** راه‌اندازی پنجره واحد برای ارائه کلیه خدمات اداری و صدور مجوزها به کارآفرینان، که بتوانند همه نیازهای خود را در یک مکان و با یک مراجعه تأمین کنند.

❷ **توسعه برنامه‌های آموزشی محلی:** برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی برای کارآفرینان و مشاوران حوزه کسب و کار با تمرکز بر قوانین و فرایندهای محلی. **❸ ایجاد مراکز مشاوره کسب و کار:** تأسیس مراکز مشاوره در استان‌ها که به کارآفرینان کمک کنند تا با فرایندهای اداری آشنا شوند و مشاوره‌های لازم را دریافت کنند.

❹ **توسعه شاخص‌های ارزیابی محلی:** ایجاد شاخص‌ها و معیارهای مشخص برای ارزیابی و نظارت بر کیفیت خدمات اداری در استان به منظور ارتقاء کیفیت و کاهش زمان فرایندها.

❺ **تشکیل گروه‌های کاری محلی:** ایجاد گروه‌های کاری متشکل از نمایندگان دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی برای شناسایی موانع و پیشنهاد راهکارهای عملی برای بهبود محیط کسب و کار.

❻ **بررسی و بهبود قوانین محلی:** بازنگری در قوانین و مقررات محلی با هدف حذف محدودیت‌های غیرضروری و تسهیل فعالیت کسب و کارها.

❼ **افزایش شفافیت در عملکرد ادارات دولتی:** بهبود فرایندهای نظارتی و اطمینان از اینکه تمام فعالیت‌های دولتی به طور شفاف و در دسترس عمومی قرار دارند.

شکل ۱- وضعیت استان‌های کشور در مورد موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی در ۳۰ دوره اجرای طرح پایش

مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی

